

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Mokesčių netaikymo asmeniniam turtui, kurį asmenys iš valstybės narės įsiveža visam laikui (kodifikuota redakcija)

COM(2008) 376 galutinis — 2008/0120 (COD)

(2009/C 77/31)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. birželio 18 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Mokesčių netaikymas asmeniniam turtui, kurį asmenys iš valstybės narės įsiveža visam laikui (kodifikuota redakcija).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 447-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. rugsėjo 17–18 d. (2008 m. rugsėjo 17 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2008 m. rugsėjo 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES ir Afrikos strategijos

(2009/C 77/32)

Už vystymąsi ir humanitarinę pagalbą atsakingas Europos Komisijos narys Louis Michel 2007 m. liepos 11 d. raštu kreipėsi į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą prašydamas parengti tiriamąją nuomonę dėl

ES ir Afrikos strategijos.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. liepos 17 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Gérard Dantin.

447-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 d. rugsėjo 17–18 d. (2008 m. rugsėjo 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 89 nariams balsavus už, nė vienam — prieš ir susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Naujajame globalizacijos amžiuje būtina, **atsižvelgiant į praeities pamokas, iš esmės keisti Europos ir Afrikos santykius** ir kreipti juos lygiomis teisėmis ir įsipareigojimais grindžiamos partnerystės link. Ir po ilgų bendradarbiavimo ir paramos vystymuisi dešimtmečių didelis skurdas Afrikoje auga ir gilėja: neteisinga linkme nukreipto ir mažai darbo vietų sukūrimo augimo netolygus rezultatų paskirstymas dar labiau didina nelygybę; 55 proc. Afrikos į pietus nuo Sacharos gyventojų tenka pragyventi už mažiau kaip 1 JAV dolerį per dieną; apie 70 proc. visų darbuotojų, dirbančių, kad galėtų pragyventi, yra nelegalūs. 57 proc. šių darbo vietų — žemės ūkio sektoriuje. Tai rodo didelį padoraus ir našaus darbo vietų stygių.

1.2 Tai sunkus uždavinys, ypač turint omenyje Afrikos žemyno vystymąsi ir stabilumą bei Europos žemyno saugumą ir jo gebėjimą nepailstamai siekti tvaraus augimo.

1.3 Iki šiol vykdamas ES **vystimosi politiką** ir įgyvendinant įvairius susitarimus (Lomės, Jaunės, Kotonu), šiai politikai skirtas finansavimas **nedavė lauktų rezultatų**, ypač kuriant padoraus darbo vietas. Atsižvelgiant į pirmiau pateiktus teiginius, akivaizdu, kad **ši padėtis negali tęstis**, ją būtina keisti. Todėl Komitetas džiaugiasi 2007 m. lapkričio 8–9 d. vykusio ES ir Afrikos aukščiausiojo lygio susitikimo Lisabonoje sėkme.

1.3.1 Ypač jis palankiai vertina tai, kad užimtumo klausimas buvo svarstomas, kaip visiems sektoriams svarbi problema.

1.4 Komitetas mano, kad didinti padorų darbą užtikrinantį užimtumą yra vienas svarbiausių veiksnių, mažinančių nelygybę ir skurdą, skatinančių socialinę integraciją ir orų gyvenimą; šie aspektai yra esminiai kovojant su ekstremizmu ir sprendžiant konfliktus, taigi ir užtikrinant būtiną valstybių stabilumą.

1.5 Komitetas mano, kad, siekiant didinti padorų darbą užtikrinantį užimtumą, būtina imtis priemonių šiam svarbiam tikslui įgyvendinti remiantis toliau pateikiamais kriterijais. Nors šie kriterijai iš esmės labai skiriasi, jie tarpusavyje labai glaudžiai susiję ir veikia vienas kitą, o jų visuma sudaro bendrą politiką.

1.5.1 Augimas, kurį iš esmės lemia gamtinių išteklių eksploatavimas, sukuria mažai darbo vietų. **Todėl siekiant skatinti augimą, turėtų būti labiau orientuojamasi į pirminių perdirbimą arba galutinius produktus.** Šio tikslo reikėtų siekti ir investicijomis į didelės pridėtinės vertės sektorius.

1.5.2 **Labai svarbus privataus sektoriaus, taigi ir mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) vaidmuo.** MVĮ plėtra turėtų tapti viena iš Europos Sąjungos bendradarbiavimo politikos krypčių.

1.5.3 Dabartinis žaliavų kainų augimas — tai dar vienas aspektas, rodantis, kad **žemės ūkio sektorius turėtų tapti strateginiu vystymo prioritetu.** Kadangi didelėje teritorijos dalyje žemės ūkio veikla yra pagrindinė ir šiame sektoriuje dirba daug kaimo vietovių gyventojų, tai turėtų padėti savarankiškai apsirūpinti maisto produktais, plėtoti perdirbimo pramonę ir kartu stabdyti gyventojų išvykimą iš kaimo vietovių.

Reikėtų sudaryti trumpo, vidutinio ir ilgo laikotarpio žemės ūkio politikos planus ir užtikrinti, kad jų įgyvendinimas būtų prioritetinė biudžeto sritis. Ši politika turi būti rengiama kartu su žemės ūkio organizacijomis.

1.5.4 **Žmogiškųjų išteklių vystymas** yra būtinas bet kokios vystymo strategijos veiksnys. Todėl jau dabar reikėtų iširti, kokių darbo vietų trūksta, darbo rinkos poreikius, numatyti iškiliančius pagrindinius uždavinius, susijusius su užimtumo ir profesinio mokymo derinimu, ir jiems pasirėngti.

1.5.5 **Nors regionų ir subregionių ekonominė integracija** gerokai pažengė į priekį, prekybos potencialas vis dar tebėra neišnaudotas. Visų pirma reikėtų koordinuoti priemones, kurios skirtos muitinės procedūroms suderinti, infrastruktūrai vystyti, laisvam piliečių judėjimui užtikrinti ir pan. Šiuo požiūriu Komitetas apgailestauja, kad iki šiol nevyko **regionų derybos** ir nebuvo sudaryta susitarimų dėl ekonominės partnerystės, kurių vienas pagrindinių tikslų — regionų integracija.

1.5.6 **Socialinis dialogas** turėtų vykti įgyvendinant bet kurią vystymosi politiką ir ją stiprinti. Visų pirma turėtų vykti derybos dėl kolektyvinių sutarčių. **Todėl reikėtų kurti stiprias ir nepriklausomas darbdavių ir darbuotojų organizacijas ir jas vystyti.**

1.5.7 **Nevalstybinių subjektų dalyvavimas būtinas užimtumui vystyti** ir turi tapti esminiu bendrosios ES ir Afrikos strategijos aspektu. Todėl nevalstybiniai subjektai turėtų dalyvauti rengiant ir įgyvendinant nacionalines ir regionines orientacines programas.

1.5.8 **Geras valdymas** lemia investuotojų pasitikėjimą. Šiuo požiūriu jis labai svarbus darbo vietų kūrimui. Geras valdymas turi apimti visus aspektus, visų pirma susijusius su pagarba žmogaus ir darbuotojų teisėms, įskaitant profesinių sąjungų laisves, darbo standartus ir **kovą su korupcija.** Kalbant apie pastarąjį aspektą, ES ir valstybės narės **turi skirti finansinę pagalbą atsižvelgdamos į tai, kaip ji panaudojama.**

2. Įvadas

2.1 Už vystymąsi ir humanitarinę pagalbą atsakingas Europos Komisijos narys Louis Michel 2007 m. liepos 11 d. raštu kreipėsi į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą prašydamas parengti tiriamąją nuomonę „įvairiais klausimais“ susijusiais su komunikatu „Nuo Kairo iki Lisabonos — naujoji ES ir Afrikos strateginė partnerystė“, visų pirma **kaip sumažinti darbo vietų stygių Afrikoje.**

2.2 EESRK džiaugiasi šiuo prašymu, pateiktu atsižvelgiant į jau keletą dešimtmečių Afrikoje vykdomą vystymosi politiką, siekiant iškelti klausimus dėl ateities perspektyvų, visu pirma remiantis ES ir Afrikos aukščiausio lygio susitikime priimtais sprendimais, pateiktais deklaracijoje „Strateginė partnerystė“ ir jos įgyvendinimui skirtu Pirmuoju veiksmų planu (2008–2010 m.).

2.3 Prašydama Komiteto pateikti nuomonę **užimtumo klausimu,** Komisija aiškiai parodo, kad užimtumas yra pagrindinis vystymosi politikos tikslas ir nurodo, kad ekonomikos ir socialiniai subjektai turi atlikti tam tikrą vaidmenį siekiant **panaikinti skurdą kuriant padoraus darbo vietas.** EESRK palankiai vertina pasirinktą požiūrį.

Glaustai apžvelgus jau įgyvendintos politikos rezultatus remiantis dabartine Afrikos padėtimi ir jos politika ateityje, šioje nuomonėje siekiama atskleisti, kokių esminių veiksmų, Komiteto nuomone, reikia imtis norint padėti kurti padoraus darbo vietas. Atliekant šį tyrimą bus remiamasi veiksmų plano gairėmis, nustatytomis ES ir Afrikos aukščiausio lygio susitikime Lisabonoje 2007 m. gruodžio 8–9 d. Šiuo tikslu bus vadovaujama ankstesniaisiais su Afrikos vystymosi susijusiais EESRK darbais (1).

(1) EESRK nuomonė 1205/2004 „Moteryų organizacijų, kaip nevalstybinio sektoriaus subjektų, vaidmuo įgyvendinant Kotonu susitarimą“. Pranešėja S. Florino. 2004 rugsėjo mėn.
EESRK nuomonė 1497/2005 „Kaip į derybas dėl ekonominės partnerystės susitarimų (EPS) įtraukti socialinius aspektus“. Pranešėjai A. Pezzini ir G. Dantin. 2005 m. gruodžio mėn.
EESRK nuomonė 753/2006 „Pirmenybės Afrikai: Europos pilietinės visuomenės požiūris“ Pranešėjas A. Bedossa. 2006 m. gegužės mėn.
EESRK nuomonė 673/2007 „Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių“. Pranešėja M. Sharma. 2007 m. gruodžio mėn.
EESRK AKR ir ES stebėsenos komiteto pranešimas „Žmogiškieji ištekliai ir vystymasis“. Pranešėjai B. King ir A. B. Akouete. 2007 m. gegužės mėn.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Afrikos žemynas įvairialypis. Jį sudaro valstybės, kurių istorija, kultūra, etninė kilmė, nuosavi išteklių (mineralai, nafta, deimantai ir t. t.), klimatas ar požiūris į demokratiją, geras valdymas, pagarba žmogaus teisėms ir pan. skiriasi, todėl jų ekonominis ir socialinis lygis yra nevienodas. Sunku tai suvokti ir bendrai bei vienareikšmiškai vertinti. Tačiau tam tikrų bendrų bruožų yra — tai visų pirma tiek praeities, tiek ir būsimi santykiai su Europa, bendra istorija, tapsianti bendros ateities, įsiliešančios į bendrą pokyčių dinamiką, pagrindu.

3.2 Iš tiesų šiame naujajame globalizacijos amžiuje, semiantis patirties iš praeities, Europos ir Afrikos santykiai **turi labai pasikeisti**. Jie turi būti grindžiami suvokimu, kad bendra ateitis turi būti kuriama kartu atsizvelgiant į bendrus uždavinius ir pavojus, remiantis bendrais interesais, o ne bendra tam tikro laikotarpio istorija, užuojauta ar lojalumu, esant pavojui, kad kai kuriems partneriams iš abiejų žemynų teks susidurti su prieštaravimais.

3.3 Tai didelis iššūkis. Nors Europos ir Afrikos žemynus skiria tik 15 kilometrų, pastarasis susiduria su visomis šiuolaikinio pasaulio grėsmėmis: nekontroliuojama migracija, naujomis epidemijomis, stichinėmis ir aplinkos katastrofomis, terorizmo pavojumi ir kt. Tačiau kartu turi didelį potencialą, t. y. tiek gamtos išteklius, tiek ir galimas vartojimo ir investicijų poreikis.

3.4 Žinoma, Europos Sąjunga vis dar išlieka pagrindinė Afrikos žemyno ekonominė partnerė ir rėmėja. Tačiau šią istorinę monopoliją dabar ardo „kylantys finansuotojai“ — visų pirma iš Kinijos, taip pat iš Indijos, didžiųjų Lotynų Amerikos šalių ir Persijos įlankos monarchijų, netgi Irano — taip pat sugrįžtančios Jungtinės Amerikos Valstijos, besistengiančios išlaikyti savo apsirūpinimo energija saugumą, kovoti su terorizmo grėsme, išplėsti krikščioniškųjų vertybių ir demokratijos lauką ir atsispirti nerimą keliančiam Kinijos „skverbimuisi“ (?).

3.5 Akivaizdu, kad dabar Europos žemyno saugumas ir gebėjimas išlaikyti nuolatinį augimą tiesiogiai ir betarpiškai priklausys nuo Afrikos žemyno vystymosi ir stabilumo. Europa negalėtų išlikti gerovės sala nei vidutiniu, nei ilguoju laikotarpiu būdama tik už penkiolikos kilometrų nuo žemyno, kurio pagrindinė ypatybė — skurdas. Tą patį galima pasakyti apie Europos Sąjungos tvarų vystymąsi: būtina suvokti, kad ji turi sieną su Afrika.

3.6 „Europos strategijai Afrikos atžvilgiu ilgą laiką buvo būdingas asimetriškas ryšys **rėmėjas–gavėjas** bei klaidingas ideologinis suvokimas ir vienašalis Europos interesų vertinimas. Toks archajiškas ir nerealistinis požiūris padarė didelės žalos. Šį istorijos puslapį reikia užversti ir pradėti naują partnerystės laikotarpį, grindžiamą lygiomis partnerių teisėmis ir pareigomis

(?) Europos Sąjunga ir Afrika: „Strateginė partnerystė“, Nathalie Delapalme, Elise Colette. Roberto Schumanno fondo pastabos, 2007 m. gruodžio mėn.

bei paisant bendrų interesų, paremtą tvaraus vystymosi, gero ekonomikos, mokesčių ir socialinės srities valdymo, technologijų perdavimo ir pan. kriterijais“ (?).

3.6.1 Ši strategija, grindžiama asimetriniu santykiu „rėmėjas–gavėjas“ arba „finansuotojas–gavėjas“ ir konkrečiai apibrėžiama įvairiais susitarimais, kurie reglamentavo ir vis dar reglamentuoja ES ir Afrikos santykius, turint omenyje dabartinę Afrikos ekonominę ir socialinę padėtį, yra „nesėkminga“ (?). **Taigi, reikia keisti esamą padėtį.**

Dėl minėtos padėties Afrikos valstybės yra finansiškai priklausomos ir priverstos stabdyti pokyčius, būtinus siekiant sėkmingo dalyvavimo pasaulio ekonomikoje.

3.6.1.1 Iš tiesų, ir po ilgų dešimtmečių paramos vystymuisi, kurią teikė Europos Sąjunga, daugelis valstybių narių (dažniausiai buvusių šalių kolonizatorių) ir tarptautinės organizacijos, kaip antai Pasaulio bankas, didelis skurdas Afrikoje auga ir gilėja.

3.6.1.2 Sparčiai augančios ekonomikos šalys — Kinija, Indija, Pietryčių Azija, Brazilija — tampa stiprėjančios ekonomikos valstybėmis ir tarptautinės prekybos subjektais, tuo tarpu Afrikos ekonomika, išskyrus keletą išimčių, nekyla.

3.6.1.3 Kodėl tokia šalis kaip Pietų Korėja, kuri dar prieš keletus metus gyveno „dėl ryžių ir iš ryžių“ galėjo tapti viena iš pasaulio elektronikos, laivų statybos, informacinių paslaugų, ir automobilių gamybos lyderių, o ne Afrika?

3.6.1.4 Europa vis dar yra didžiausia Afrikoje gaminamų produktų importuotoja. Nors apie 25 metus taikoma asimetrinė muitų mokesčių sistema, Afrikos šalių eksportas į ES, palyginti su pasaulinės prekybos mastu, sumažėjo daugiau nei perpus: nuo 8 proc. 1975 m. iki 2,8 proc. 2000 m. Šios muitų lengvatos nepakako. Kadangi afrikietiški gaminiai buvo nepakanamai konkurencingi, eksportas iš Afrikos į Europą įstrigo.

3.6.1.5 Ekonomikos augimo vaisiai, visų pirma gaunami naudojant gamtos išteklius, paskirstomi nevienodai, todėl nelygybė gilėja: vargšai lieka vargšais ar netgi dar labiau nuskursta, o turtuoliai tampa vis turtingesni. Visa tai toli gražu nėra gero ekonomikos valdymo pavyzdys ir skatina etinio pobūdžio problemas. Tokia padėtimi skundžiasi daugelis afrikiečių:

— „(Reikia) nelegaliai įgytas ir užsienio bankuose laikomas lėšas sugrąžinti į kilmės šalį“ (?).

(?) Europos Komisijos nario Louis Michel kalba Komisijos surengtoje konferencijoje tema „ES, Kinija, Afrika“. 2007 m. birželio 28 d., Briuselis.

(?) Komisijos nario Louisio Michelio atsakymas kalbėtojui Jungtinės parlamentinės asamblėjos posėdyje Kigalyje. 2007 m. lapkričio 18–22 d.

(?) Afrikos Sąjungos neeilinis aukščiausio lygio susitikimas dėl užimtumo ir kovos su skurdu. 2004 m. rugsėjo 3–9 d. Ugadugu. Galutinis pareiškimas (16 straipsnis).

— „Mes sergame netinkamu valdymu, kai kurios šalys gyvena dar skurdžiau negu prieš pradėdant eksploatuoti naftos telkinis ir deimantų kasyklas. Kai kurių šalių vadovų asmeninis turtas didesnis už valstybės skolą! Mes, o ne kiti, esame blogos padėties kaltininkai“ ⁽⁶⁾.

4. Nuo Kairo iki Lisabonos: nauja Afrikos ir Europos Sąjungos strategija

4.1 Iki šiol vykdoma politika ir jai skiriamu finansavimu ne visada būdavo pasiekiami norimi rezultatai, ypač padorus darbo vietų kūrimo atžvilgiu. Būtina keisti esamą padėtį. Komitetas džiaugiasi 2007 m. gruodžio 8–9 d. Lisabonos aukščiausio lygio susitikimo sėkme. Jis džiaugiasi politine valia, padėjusia papildyti ar net persvarstyti ir perorientuoti abiejų žemynų bendradarbiavimą, taigi ir jų prekybinius bei politinius santykius.

4.2 Praėjus septyneriems metams po Kairo aukščiausio lygio susitikimo, Lisabonos aukščiausio lygio susitikime buvo padėti pagrindai naujai lygiateisių narių Afrikos ir Europos Sąjungos strateginei partnerystei, grindžiamai bendromis vertybėmis, principais ir interesais, padėsiančiais įveikti visuotinius tarptautinius iššūkius: siekti taikos ir saugumo, gero valdymo ir žmogaus teisių, spręsti migracijos, energetikos, klimato kaitos, prekybos, infrastruktūros ir vystymosi problemas.

4.3 Šios strategijos originalumas ir naujoviškumas slypi ne tik jos turinyje: kartu su skelbiamu eksploatavimo etapu sudaryti aštuoni prioritetinių veiksmų planai (žr. šios nuomonės I priedą), t. y. tam tikros gairės ar darbo planas, kuriuo siekiama sukonkretinti abiejų žemynų nusistatytų strateginių sprendimų ir prioritetų įgyvendinimą. Šių aukštų tikslų siekiančių ir vadovaujantis Kotonu susitarimu sudarytų aštuonių planų įgyvendinimo pažanga bus įvertinta kitame 2012 m. vykšančiame aukščiausio lygio susitikime.

4.4 Komiteto nuomone, teigiamas dalykas yra tai, kad greta neabejotinai svarbių principinių pareiškimų buvo nustatyta darbo sistema, leidžianti minėtus pareiškimus paversti konkrečiais veiksmais, o tai sudarys galimybę nuo 2010 m. pradėti vertinti jų įgyvendinimą.

4.5 EESRK pabrėžia, kad visos aštuonios partnerystės, apibrėžtos veiksmų planuose, gali padėti kurti padorus darbo vietas, kai tik bus priimti tam būtini politiniai sprendimai ir jei kartu bus vykdoma konkreti užimtumo politika (žr. 7 skyrių).

4.6 Nepaisant šių pasiekimų ir abiejų šalių rodomos geros valios, aukščiausio lygio susitikime nepavyko nutylėti kai kurių Afrikos vadovų nurodytų tam tikrų sunkumų ir kliūčių. Pastarieji užsimena, kad naujoji stabilios partnerystės strategija, kad ir kokia naujoviška ji būtų, negalės greitai panaikinti šiandien vis dar ryškiaus „valdančiojo ir valdomojo“ santykio:

⁽⁶⁾ Vienos iš prancūzakalbių Vakarų Afrikos šalių Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos pirmininko kalba Afrikos ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų sąjungos (pranc. UCESA) generalinėje asamblėjoje 2007 m. lapkričio 13–14 d. Udagugu.

— aštriai kritikuojama ES biurokratija, o „iš Kinijos gauti reikiamus traktorius taip lengva ...“.

— ES prašoma arba atlyginti Afrikai dėl kolonizacijos ir dėl jos turtų išgrobstymo patirtus nuostolius, arba priimti iš jos atvykstančius imigrantus ...;

— abejojama, kad ekonominės partnerystės susitarimai (EPS) gali būti sudaromi vadovaujantis tikra partnerystės dvasia;

— reiškiamos labai skirtingos nuomonės apie Zimbabvės krizę.

Atrodo, kad kelias pasitikėjimo link bus dar ilgas ir pilnas kliūčių abiem šalims.

4.6.1 Todėl EESRK mano, kad, siekiant lygiateisės partnerystės, **visų pirma** pačios Afrikos valstybių vyriausybės turi **prisiimti atsakomybę ir užtikrinti gerą valdymą, kovą su korupcija** ir pritraukti tiesiogines arba užsienio investicijas siekdamai mažinti skurdą savo šalyje. Toks atsakomybės prisiėmimas, įtvirtinantis jų suverenitetą, yra būtinas atnaujintai partnerystei. Taigi, aktyvus dalyvavimas šioje lygiateisėje Europos Sąjungos ir Afrikos partnerystėje yra svarbiausias ir prasmingiausias principas siekiant vystyti padorus darbo vietas užtikrinančių užimtumą.

4.7 EESRK džiaugiasi pilietinei visuomenei suteiktu vaidmeniu tiek institucijų (EESRK santykiai su Afrikos Sąjungos ekonomikos ir socialinių reikalų taryba) ⁽⁷⁾, tiek nevalstybinių subjektų, sudarančių organizuotą pilietinę visuomenę ⁽⁸⁾, požiūriu. Todėl siekiant, kad reiškiama politinė valia taptų konkrečiais veiksmais, būtina įvertinti, net jei ir nepavyktų išvengti nesėkmės, su šiuo aspektu susijusius sunkumus, kurie gali iškilti įgyvendinant Kotonu susitarimą.

Apskritai Komitetas pritaria ES ir Afrikos strategijos pasirinktai krypčiai siekti pažangos visame žemyne.

5. Padorus darbo vietas užtikrinantis užimtumas yra svarbiausias veiksmingas ES ir Afrikos strategijos tikslas

5.1 ES ir Afrikos strategijos 55 straipsnyje teigiama, kad „užimtumo klausimai, visų pirma socialinė apsauga, galimybių įsidarbinti stoka ir padorus darbo rėmimas Afrikoje, bus sprendžiami bendrai pirmenybę teikiant našesnių darbo vietų kūrimui oficialioje ekonomikoje, prastų gyvenimo bei darbo sąlygų gerinimui pagal JT padorus darbo darbotvarkę ir šešėlinės ekonomikos integravimui į oficialiąją ekonomiką“.

5.2 Komitetas džiaugiasi, kad į padorus darbo klausimą oficialiai atsižvelgiama ES ir Afrikos strategijoje, kadangi mano, jog užimtumo vystymas ne tik kiekybiniu, bet ir kokybiniu požiūriu yra nelygybės ir skurdo mažinimo bei socialinės integracijos pagrindas; šie aspektai yra esminiai kovojant su ekstremizmu ir sprendžiant konfliktus, taigi ir užtikrinant būtiną valstybių stabilumą.

⁽⁷⁾ Žr. deklaracijos 104 ir 105 straipsnius.

⁽⁸⁾ Žr. Deklaracijos 106–110 straipsnius.

6. Užimtumas Afrikoje

Dirbančių asmenų skaičius yra didelis (68,8 proc.). Nors nedarbo lygis taip pat aukštas (10,3 proc.), **didžiausia problema — padoraus ir našaus darbo vietų trūkumas: 46,2 proc. gyventojų (iš jų 55,4 proc. Afrikos į pietus nuo Sacharos gyventojai) tenka pragyventi už mažiau kaip 1 JAV dolerį per dieną.** Kitaip tariant, didelė aktyvių gyventojų dalis dirba nelegaliai, kad galėtų pragyventi. Taip dirba 68 proc. dirbančiųjų, iš jų 57,2 proc. — pirminės žemės ūkio produktų gamybos sektoriuje, ir didžioji jų dalis yra jaunuoliai bei moterys. Pastarosios atlieka lemiamą vaidmenį ūkinėje bendruomenėje ir šeimos gyvenime bei sudaro Afrikos ekonominės ir socialinės struktūros pagrindą (žr. šios nuomonės II priedą).

7. Kurti padoraus ir našaus darbo vietas

Remiantis pirmiau pateiktomis pastabomis, Afrikoje pirmenybę reikėtų teikti laisvai pasirenkamų padoraus ir našaus darbo vietų kūrimui, kadangi tik jos gali veiksmingai padėti naikinti skurdą, suteikti galimybę gyventi oriai, kurti efektyvią ir visiems atvirą socialinę apsaugą įtraukiant į visus lygmenis ne tik lyčių lygybės aspektą, bet ir jaunimo, kuris yra Afrikos ateitis ir užtikrina kartų solidarumą, problemas.

Apskritai be našaus darbo vietų būtų naivu tikėtis padoraus gyvenimo lygio, ekonominio ir socialinio vystymosi bei asmeninio tobulėjimo. Šių tikslų visų pirma reikia siekti vystant žmogiškuosius išteklius ir plėtojant privataus sektoriaus įmones. Kad pokyčiai vyktų visu greičiu, turi būti sudarytos tam palankios sąlygos, t. y. demokratija, teisinė valstybė, geras valdymas, pagarba žmogaus ir socialinėms teisėms ir pan.

Lisabonos aukščiausio lygio susitikime priimtoje ES ir Afrikos strategijoje užimtumo aspektas svarstomas kaip visoms sritims svarbus klausimas. Šio skyriaus tikslas — įsigilinti į šį esminį klausimą atliekant analizę ir teikiant pasiūlymus dėl gairių. Tai galima padaryti svarstant, kokie yra pagrindiniai svertai, galintys padėti priartėti prie tikslo. Tai iš esmės yra makroekonominis scenarijus. Tačiau, norint imtis skirtingų veiksmų, būtų naudinga vėliau sudaryti įvairių Europos nevyriausybinių organizacijų pagalbos vystymuisi Afrikoje priemonių sąrašą ir atkreipti dėmesį į sėkmingai vykdomų programų (visų pirma su vietos bendruomenėmis ir (arba) organizacijomis: kooperatyvais, daržininkų asociacijomis, mokyklomis ar sveikatos įstaigomis ir pan.) įvairovę, padedančią plėtoti užimtumą.

Tačiau, papildydamas pirmiau pateiktas pastabas, Komitetas norėtų pabrėžti, kad **Afrikos vystymasis ir padoraus bei našaus darbo vietų kūrimas galimas tik tai pasiekus didesnio šio žemyno valstybių stabilumo.** Tačiau nemažai šalių vis dar panirusios į nesibaigiančius konfliktus. Per pastarąjį dešimtmetį Gvinėjoje, Liberijoje ir Siera Leonėje — šalyse, turinčiose tokių gamtinių išteklių kaip deimantai ir miškas — vykstantys konfliktai įstūmė regioną į sunkią krizę, dėl kurios susidarė didelis pabėgėlių srautas. Jau nekalbame apie Sudane siaučiantį Darfūro konfliktą, „užmirštą karą“ Ugandos šiaurėje, nuolatinių

nesaugumą Centrinės Afrikos Respublikos rytuose bei šiaurėje ir nestabilumą Kongo ir kt. Turint omenyje tokią padėtį, Europos Sąjunga, o konkrečiau — tarptautinė bendruomenė, turi atlikti svarbų vaidmenį sprendžiant šį esminį žemyno ateities klausimą. Negalima ignoruoti žiaurumo atvejų ar su jais susitaikyti, tačiau aišku ir tai, kad užimtumas gali prisidėti prie valstybių stabilumo, o jų nestabilumas trukdo šalims vystytis, o kartu kurti darbo vietas.

7.1 Už darbo vietų kūrimą skatinantį augimą

7.1.1 Kalbant apie ekonomikos augimą, 2006-ieji Afrikai buvo turtingi metai: Šiaurės Afrikoje jo mastas pasiekė 6,3 proc., o į pietus nuo Sacharos — 4,8 proc.

7.1.2 Tai dideli skaičiai, ypač lyginant su Europos Sąjungos rezultatais. Tačiau dėl našumo sąstingio ar net smukimo, neteisingai nukreiptų investicijų, mažos pridėtinės pagrindinės pramonės ir žemės ūkio produkcijos vertės, demografinio sporgimo ir didžiulio padoraus darbo vietų deficito, **norint, kad užimtumo padėtis kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu pagerėtų, augimas turi būti matuojamas dviženkliais skaičiais.** Remiantis skaičiavimais, augimas turėtų siekti mažiausiai 9 proc. norint, kad Tūkstantmečio tikslais, tarp kurių, kaip bebūtų gaila, nėra užimtumo vystymo tikslo, būtų įvertinti teigiamai.

7.1.3 Dabartinis augimas nepadės sukurti daug naujų darbo vietų, kadangi jis nuo pat pradžių netinkamai orientuojamas. Jį dažnai lemia spartesnis gamtos išteklių eksploatavimas (veikla, kuriai dažniausiai būdingos netoleruotinos darbo sąlygos), neseniai pasiekęs ypač didelį našumą, ypač naftą išgaunančiose valstybėse, kadangi nevalytos naftos barelio kaina didėja. Tokia padėtis yra ne tik nestabili, kadangi priklauso nuo valiutos kurso kitimo, ji neleidžia sukurti papildomų darbo vietų. Tai pasakytina ir apie kitus gamtos išteklius, kadangi jie paprastai eksportuojami neapdoroti. Be to, vidutinė klasė, gaunanti pelną iš veiklos atgaivinimo, paprastai vartoja importuotus gaminius. Toks vartojimas taip pat neskatina užimtumo vietos lygiu.

7.1.4 Reikia, kad nevalytos naftos gavybos pelnas, apie kurio paskirtį ir panaudojimą dažnai nieko nežinome, būtų investuojamas į didelės pridėtinės vertės naftos perdirbimo produktų gamybą, kuri paskatins augimą, sukursiantį daug naujų darbo vietų. Tai taikytina ir kitiems gamtiniams ar žemės ūkio ištekliams, kurie gali paskatinti žemės ūkio maisto pramonės plėtrą įgyvendinant struktūrinę, finansuojamą ir pirmenybinę žemės ūkio politiką (žr. šios nuomonės 7.4 p. ir IV priedą).

7.1.5 Ekonomikos augimą, galintį sukurti optimalų darbo vietų skaičių, paskatins ne paprasčiausias žaliavų ar tradicinių ir masinių žemės ūkio produktų (cukranendrių, medvilnės, bananų, arachisų, kakavos ir t. t.) eksploatavimas: jo šaltinis yra ir perdirbimo pramonės, gaminančios didelės pridėtinės vertės gaminius, vystymasis. Jis ilgainiui taps geriausia priemone išvengti prekybos sąlygų pablogėjimo ir dalyvauti subregionų, regionų ir pasaulio ekonomikoje, gauti iš jo naudos ir taip pereiti į naują vystymosi etapą.

7.2 Už į įvairovės didinimą nukreiptas investicijas

Be ekonomikos augimo nebus kuriamos darbo vietos arba jų bus sukuriama mažai, be kokybiškų investicijų ekonomika neaugs.

Visuotinai pripažinta, kad, norint pasiekti ne vienerius metus trunkantį augimą (žr. 7.1.2 punktą), reikėtų, kad investicijų procentinė dalis siektų 22–25 proc. BVP, o pastaraisiais metais ji sudarė vos 15 procentų. Galima išskirti du investicijų šaltinius siekiant tokio augimo greičio.

7.2.1 Vidaus investicijos

7.2.1.1 Visų pirma reikia investuoti į sektorius, sukuriančius didelę pridėtinę vertę ir (arba) turinčius didelius gamybos pajėgumus, galinčius paskatinti sukurti daug darbo vietų, t. y. infrastruktūra, žemės ūkis ir tvarus vystymasis, aplinkos apsauga, kultūros pramonė, transportas, žvejyba, miškininkystė, IRT, pramonė (pirminis perdirbimas ir galutiniai produktai). Dar reikia investuoti į tuos segmentus, kurie dalyvauja sudarant palankias sąlygas tiesioginėms užsienio investicijoms (TUI) pritraukti. Be to, reikia stengtis sukurti „užburtą ratą“: vidaus investicijos — gamyba — prekyba — pelnas — vidaus investicijos ir t. t.

7.2.1.2 Vidaus investicijos arba vidaus finansinių išteklių mobilizavimas, priešingai negu TUI, padės Afrikai pačiai nusistatyti vystymosi prioritetus.

7.2.1.3 Kur rasti lėšų šioms vidaus investicijoms?

- galima pasitelkti didžiulį pelną tiek matomą, tiek paslėptą, gaunamą eksploatuojant gamtos išteklius (naftą, dujas, anglis, deimantus, medieną, mineralines žaliavas: chromą, platiną, kobaltą, auksą, manganą, varį, geležį, uraną ir kt.)⁽⁹⁾. (Kas su šiais ištekliais daroma šiandien? Ir kas nutinka, pvz., su pelnu, gaunamu iš cukraus, už kurį mokama trigubai, palyginti su pasauline rinkos kaina?)
- pridėtinės vertės mokesčio (PVM) įvedimas nedaug ir nepakankamai padėjo padidinti valstybės pajamas. Šią sritį galima patobulinti,
- pagerinus mokesčių surinkimą, būtų galima padvigubinti kai kurių šalių pajamas iš mokesčių,
- dideli mokestinių pajamų santykio su BVP svyravimai (nuo 38 proc. Alžyre ir Angoloje iki mažiau kaip 10 proc. Nigerijoje, Sudane ir Čade) rodo, kad šalys, kuriose rodiklis labai žemas, gali gerokai padidinti savo pajamas,
- deklaruoti nedeklaruojamą darbą; tai išplėstų mokestinę bazę, taigi padidintų išteklių bazę.

⁽⁹⁾ Afrikoje sutelkti beveik visi pasaulio chromo ištekliai (daugiausia Zimbabvėje ir Pietų Afrikoje), 90 proc. platinos atsargų (Pietų Afrikoje ir kt.) ir 50 proc. kobalto atsargų (Kongo Demokratinėje Respublikoje, Zambijoje ir kt.).

Visi šie patobulinimai padėtų kiekybiškai ir kokybiškai vystyti viešosios politikos sritis.

— kai kuriose šalyse svarbus vystymosi šaltinis yra emigravusių darbuotojų siunčiamos lėšos⁽¹⁰⁾. 2004 m. jos siekė apie 16 milijardų JAV dolerių. Užfiksuotos ir neužfiksuotos lėšos sudarė daugiau finansinių išteklių negu valstybės parama vystymuisi (VPV) ir tiesioginės užsienio investicijos (TUI). Šios lėšos, kurios nėra įsiskolinimo šaltinis, keliaudamos per oficialią Afrikos šalių bankų sistemą (kai tik ji taps saugi, patikima ir veiksminga), galėtų turėti didelį poveikį investiciniams pajėgumams. Beje, jau vien šis aspektas rodo, kad **imigracijos procesas yra labai svarbus Afrikos šalims**. Kadangi šis klausimas labai svarbus, būtina, kad ES, atskiros valstybės narės ir suinteresuotos Afrikos šalys išsamiai svarstytų visus migracijos srautus reguliuojančių teisės aktų pakeitimus⁽¹¹⁾, dėl kapitalo nutekėjimo Afrikos šalys ir toliau netenka daug investicinių išteklių.

— **Nutekančios lėšos yra dvigubai didesnės negu visa Afrikos žemyno skola**⁽¹²⁾, todėl kai kurie ekspertai linkę teigti, kad Afrika yra viso likusio pasaulio „kreditorė“. Jei šie ištekliai būtų skiriami investicijoms į gamybą, tai leistų sukurti darbo vietų ir teikti pajamas platiems gyventojų sluoksniams. Be lėšų nutekėjimo sustabdymo, kaip buvo padaryta kai kuriose Europos šalyse, vyriausybės galėtų priimti sprendimą paskelbti laikiną amnestiją siekiant susigrąžinti šį kapitalą.

Turėdama tokias galimybes ir vykdydama reikalingas reformas, visų pirma finansų ir biudžeto sektoriuose, Afrika galėtų mobilizuoti kur kas daugiau vidaus išteklių savo pasirinktoms investicijoms į gamybą finansuoti.

7.2.2 Tiesioginės užsienio investicijos (TUI)

Tiesioginės užsienio investicijos ypač svarbios Afrikos žemyno ekonominiam vystymuisi. Iš tiesų tinkamai nukreiptos investicijos atlieka svarbų vaidmenį priimančiosios šalies vystymosi procese, kadangi suteikia kapitalą, technologijas, kompetenciją, žinias ir prieigą prie rinkos ir taip prisideda prie didesnio išteklių naudojimo efektyvumo ir didesnio našumo.

7.2.2.1 XX a. devintąjį dešimtmetį, palyginti su aštuntuoju, metiniai TUI srautai į Afriką padvigubėjo ir pasiekė 2,2 mlrd. JAV dolerių, dešimtąjį dešimtmetį 6,2 mlrd. JAV dolerių, o 2000–2003 m. — 13,8 mlrd. JAV dolerių. Tačiau į žemyną patenka vos 2–3 proc. pasaulio investicijų (po aštuntojo dešimtmečio viduryje pasiektų 6 proc.) ir mažiau kaip 9 proc. jų srautų, skirtų besivystančioms šalims (ankstesnis didžiausias srautas buvo pasiektas 1976 m. — 28 proc.).

⁽¹⁰⁾ Žr. EESRK nuomonę 673/2007 „Migracijos ir vystymosi galimybės ir iššūkiai“. Pranešėja M. Sharma. 2007 m. gruodžio mėn.

⁽¹¹⁾ Antrasis EESRK ir UCESA (Afrikos ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų sąjunga) susitikimas. Pirmininkų deklaracija.

⁽¹²⁾ „Afrikos ekonominis vystymasis“, 2007 m. rugsėjo 26 d. Jungtinių Tautų prekybos ir vystymosi konferencijos pranešimas.

7.2.2.2 Viena iš Afrikai skirtų TUI būdingų savybių tai, kad jas pritraukia esami gamtos ištekliai. Tai paaiškina nevienodą TUI pasiskirstymą žemyne. Per du pastaruosius dešimtmečius vidutiniškai tris ketvirtadaliais TUI srautų teko dvidešimt keturioms Afrikos šalims, laikomoms priklausomomis nuo naftos ir mineralų išteklių.

7.2.2.3 Reikia perskirstyti TUI visų pirma nukreipiant jas į gamybos sektorius ir technologijų perdavimu užtikrinant didelę konkurencingos produkcijos įvairovę. Siekdama pritraukti įvairias TUI ir padaryti jas veiksmingas, Afrika turi ir toliau dėti pastangas, kad sukurtų palankias ir patrauklias bendrąsias sąlygas. Iš tiesų pritraukti TUI ir jomis pagerinti vystymąsi galima tik užtikrinus tam tikras išankstines sąlygas: ekonominės struktūros ir infrastruktūros kokybę, susijusios rinkos dydį (šiuo atveju tampa svarbi regionų integracija), darbo jėgos mokymą (žr. skyrių „Žmogiškieji ištekliai“), stabilumą ir valdžios institucijų stiprinimą bei gerą valdymą. Be to, kad TUI būtų veiksmingos, jos turi atitikti nacionalinę ekonomikos viziją ir subregionų, regionų bei pasaulio perspektyvas. Šiuo tikslu reikia parengti tikrą nacionalinę vystymosi strategiją, kas buvo padaryta Pietų Azijoje aštuntąjį ir devintąjį dešimtmečius.

7.2.2.4 Tačiau TUI išspręsti visko, ypač gero valdymo, demokratijos, teisinės valstybės, pagarbos žmogaus teisėms, korupcijos ir kapitalo nutekėjimo ir kt. klausimų. Šiuo požiūriu naudinga pabrėžti, kad TUI iš Kinijos pastaraisiais metais gerokai išaugo, visų pirma dėl didelių diplomatinė pastangų, kurių apogėjumi tapo Kinijos ir Afrikos aukščiausio lygio susitikimas. Siekiant apsirūpinti ekonomikos klestėjimui reikalingomis žaliavomis, TUI iš Kinijos beveik išimtinai sutelktos į gavybos pramonę.

7.2.2.5 Kinijos ir Afrikos prekybos apimtys per dešimt metų išaugo dvidešimt kartų: nuo 3 mlrd. JAV dolerių 1998 m. iki 55 mlrd. JAV dolerių 2006 m. Tačiau Afrikos interesų požiūriu Kinijos metodas kelia daug klausimų. Toks metodas dažnai padeda remti vyriausybes, kurių vykdoma politika nepadeda kurti demokratijos, teisinės valstybės ir mažinti skurdo⁽¹⁾. Pamokantys pavyzdžiai — Darfūro konfliktas ir Kinijos pozicija Zimbabvės atžvilgiu. Beje, Kinijos metodas taip pat kelia abejonių ir kalbant apie vystymąsi (žr. šios nuomonės III priedą).

7.2.2.6 ES valstybės narės į Afriką investuoja gana aktyviai, tačiau, norint dar labiau padidinti jų investicijas, galima:

- konkrečiomis priemonėmis skatinti ES įmones, pavyzdžiui, suteikiant pajamų mokesčio lengvatą,
- naudoti esamas vystymosi priemones, prieš tai jas persvarčius ir sustiprinus. Gerinti, pavyzdžiui, EIB investicijų rezultatyvumą, investicines priemones bei jų rodiklius, kad šios priemonės taptų naudinga privačiojo sektoriaus išteklių šaltiniu,

⁽¹⁾ AKR ir ES jungtinė parlamentinė asamblėja. Pranešimo projektas dėl TUI AKR valstybėse. Pranešėjai Astrid Lulling ir Timothy Harris, Kigalis, 2007 m. lapkričio mėn.

- sukurti priemonę (organą), kuri užtikrintų tinkamą investavimą, kaip nurodoma Kotonu susitarimo 77 straipsnio 4 dalyje.

7.3 MVĮ paversti ekonomikos vystymosi priemone

Privatus sektorius, jo stiprinimas ir įvairinimas yra esminis tvaraus vystymosi, darbo vietų kūrimo, taigi ir skurdo mažinimo veiksnys.

Daugumoje Afrikos šalių trūksta tam tikros jungties tarp neoficialiojo sektoriaus bei labai mažų įmonių (LMI), labiau susijusių su socialinio išgyvenimo sektoriumi, o ne su ekonomikos skatinimu tiesiogine šio žodžio prasme ir didelių užsienio įmonių filialų, praktiškai veikiančių autokratijos sąlygomis ir dėl to įnešančių mažą indėlį į vietos ekonomiką.

Taigi kyla klausimas, kaip būtų galima paskatinti steigti mažąsias ir vidutines įmones (MVĮ), kurios padėtų kurti darnią ekonomikos struktūrą, padedančią **plėtoti žemyno vystymuisi būtiną privatųjį sektorių**.

Siekiant paskatinti MVĮ vystymąsi, visų pirma reikėtų:

- stiprinti regionų integraciją (žr. 7.8 punktą) siekiant peržengti vietos rinkų ribas,
- mažinti administracinę naštą, didinti teisinį patikimumą, pagal poreikius pritaikyti infrastruktūrą, įskaitant ir nematerialiąją (komunikacijų infrastruktūrą),
- atverti finansines galimybes (žr. 7.2.1 punktą „Vidaus investicijos“) MVĮ sukurti ir finansuoti. Šiam tikslui pasiekti visų pirma reikėtų gerinti verslo aplinką (sukurti, pvz., rinkos ir prekybos rėmimo priemones), padėti verslininkams patenkinti oficialius finansų poreikius ir išplėsti finansavimo pasiūlą daugiau dėmesio skiriant privačiam nefinansiniam sektoriui.
- **MVĮ plėtrą Europos Sąjunga turi paskelbti viena savo bendradarbiavimo politikos Afrikoje gairių**. Ji turi, kartu su valstybėmis narėmis ir jų įmonėmis, paskatinti MVĮ steigimą, ypač mokesčių srities skatinimo priemonėmis remdama investicijas (pajamų mokesčio lengvatomis, palankiomis paskolų teikimo sąlygomis, EIB vaidmeniu ir kt.),
- sistemingu technologijų perdavimu (žinių ir įgūdžių perdavimu), kurios savo ruožtu gali vėliau paskatinti mokslinių tyrimų ir vystymosi programas. Bet kuri Europos įmonė, pasirašydama įrangos, pramonės gaminių ir pan. tiekimo sutartį, turėtų įsipareigoti perduoti ir atitinkamą technologiją (tai sėkmingai daroma bendradarbiaujant su Kinija branduolinės energijos, aeronautikos ir kitose srityse. Kodėl mažiau sudėtingų gaminių technologijų neperduoti Afrikai, net jeigu finansinė nauda būtų mažesnė?),

- atskirti įmones ir kurti verslo inkubatorius; tai būtų galima skatinti mokymo programose skiriant dėmesio verslumo ugdymui,
- vystyti bendras įmones, kurias sudarytų afrikietiški ir europiniai komponentai (kapitalas, darbo jėga, vadovybė ir kt.).

7.4 Kurti modernų ir konkurencingą žemės ūkį

Kaimo plėtra, taigi ir žemės ūkis bei miškininkystė, turi būti pagrindinis Afrikos vystymosi strateginis prioritetas.

Kadangi šių sektorių veikla vykdoma didelėje dalyje žemyno teritorijos, jie yra pradinio vystymosi pagrindas ir esminė ekonominio bei socialinio gyvenimo dalis. Pradinis vystymasis būtinas siekiant maisto pramonės savarankiškumo, kadangi tai yra pagrindinė Afrikos šalių ekonomikos sritis, padedanti stabilizuoti gyventojų sluoksnius ir turinti labai didelį darbo vietų kūrimo potencialą. Turint omenyje Afrikos žemės ūkio svarbą, kadangi šiame sektoriuje dirba 57,2 proc. visų dirbančiųjų, tuo tarpu pramonės šalyse — 5 proc., galima tik su nuostaba konstatuoti, kad žemės ūkiui skiriama vos 1 proc. 9-ojo Europos vystymosi fondo lėšų; šis faktas verčia dar labiau galvoti, kad pilietinė visuomenė, ypač ūkininkai, privalo dalyvauti rengiant preliminaruosius nacionalinius planus. Palyginimui galima pasakyti, kad Pasaulio bankas skyrė 8 proc. savo lėšų žemės ūkiui ir pats pripažino, kad tokios dalies nepakanka.

Šiuo metu, kai labiau nei kada nors anksčiau tarptautinėse rinkose kyla žaliavų todėl ir maisto produktų kainos, laipsniškas žemės ūkio vystymasis bus galimas tik įgyvendinant griežtą, struktūruotą žemės ūkio politiką **trumpąjį, vidutinį ir ilgąjį laikotarpį. Ši politika turi būti biudžeto prioritetas plačiaja prasme ir finansuojama pirmumo tvarka** ir turi būti pritaikyta prie kiekvienai Afrikos šaliai bei visam žemynui būdingų suvaržymų ir apimti regionų aspektą.

Siekiant užtikrinti kuo didesnę šios politikos sėkmę, ji turi būti rengiama ir įgyvendinama bendradarbiaujant su Afrikos žemės ūkio organizacijomis ir, visų pirma, numatyti apsaugos priemonės: argi normalu, kad į Senegalą ryžiai importuojami iš Azijos, tačiau jiems auginti nepanaudojamos drėgnos upės pakrantės?

Racionali užimtumo skatinimo žemės ūkio sektoriuje politika galėtų būti pagrįsta IV priede nurodytais aspektais.

7.5 Užimtumo politikos šerdis yra žmogiškieji ištekliai

Žmogiškųjų išteklių vystymas yra būtinas bet kokios vystymo strategijos veiksnys. Švietimas ir profesinis mokymas šiame procese atlieka svarbiausią vaidmenį formuojant lanksčią, įvairiapusę ir gerai darbą atliekančią darbo jėgą. Todėl žmogiškųjų išteklių planuotojai turi išnagrinėti užimtumo poreikius, darbo rinką, pateikti vidutinės trukmės ir ilgalaikių prog-

nozių, spręsti problemas ir pagrindinius uždavinius, susijusius su profesinio mokymo ir darbo vietų pritaikymu (žr. V priedą). Apskritai reikėtų mokytis stebint sparčiai augančios ekonomikos ar neseniai išsivystymo požiūriu pažengusias šalis, pavyzdžiui, Korėją.

Kadangi ES ir valstybės narės turi profesinio mokymo bei rezultatyvaus tikslinio ir atrankinio finansavimo patirties, jos turi atlikti pagrindinį vaidmenį. Šioje srityje ES siūlo daug švietimo projektų, kuriuose gali dalyvauti Afrikos studentai. Tai yra labai svarbu, nes Afrikos vystymasis priklauso nuo išsilavinusių žmonių.

Įvairūs veiksmai, kurie gali būti įgyvendinti siekiant, kad žmogiškieji ištekliai taptų užimtumo politikos šerdimi, pateikiami šios nuomonės V priede.

7.6 Regionų integracija

Visuotinai pripažintos didžiulės galimybės plėtoti prekybą Afrikos viduje ir kurti vis platesnes ekonomines erdves.

Nors regionų ir subregionų ekonominė integracija gerokai pažengė į priekį, prekybos potencialas lieka vis dar neišnaudotas. Derėtų geriau koordinuoti muitinės procedūrų derinimo priemones, mažinti tarifines ir netarifines kliūtis, gerinti transportą ir ryšius skiriant didesnes investicijas į regionų infrastruktūros plėtrą ir užtikrinti laisvą piliečių judėjimą panaikinant vizas. Siekiant bendros darnos, visi šie aspektai turi būti įtraukti į **teritorijų planavimo politiką.**

Afrikos ekonominis vystymasis visų pirma vyksta per jos vidaus rinkos gilinimą, siekiant vidinio augimo, padedančio žemyną stabilizuoti ir rasti jam vietą pasaulio ekonomikoje. Regionų integracija ir vidaus rinkos plėtra yra atramos taškai, trampliniai, padėsiantys Afrikai aktyviai dalyvauti pasaulinėje prekyboje.

Dėl to Komitetas apgailestauja, kad kol kas regionams nesiseka tartis dėl ekonominės partnerystės susitarimų, kurių vienas iš tikslų yra ekonominė integracija.

7.7 Socialinis dialogas

Jis būtinas ir atlieka esminį vaidmenį siekiant padoraus ir našaus darbo vietas skatinančio užimtumo vystymosi. Todėl toks dialogas turi būti Bendrosios strategijos įgyvendinimo sudedamoji dalis. Iš tiesų socialinių partnerių dalyvavimas ekonominiame ir socialiniame gyvenime, ypač derantis dėl kolektyvinių susitarimų, ne tik atitinka demokratijos reikalavimus, bet ir yra socialinio vystymosi, taikios visuomenės ir ekonominio konkurencingumo šaltinis. Socialinis dialogas yra pirmąjį priemonė,

leidžianti pasiekti socialinį ir ekonominį susitarimą, kuris yra vystymosi veiksnys. Apskritai optimalus ekonomikos vystymasis negalimas, jei kartu nevyksta socialinis vystymasis. Šių sąvokų negalima atsieti siekiant sukurti dinamiką, būtiną visapusei ekonominei pažangai, galinčiai padėti tobulinti gyvenimo būdą, kurti padoraus darbo vietas ir gyventojų gerovę. Taigi reikia sukurti arba plėtoti profesinių sąjungų laisvę ir kolektyvines derybas, stiprias ir nepriklausomas darbdavių ir darbuotojų organizacijas, turinčias techninių gebėjimų ir žinių, būtinų norint iki galo atlikti savo vaidmenį.

7.8 Organizuota pilietinė visuomenė

Nevalstybinių subjektų dalyvavimas neatskiriamas nuo padoraus darbo vietas užtikrinančio užimtumo vystymosi, todėl turi tapti Bendrosios strategijos pagrindu. Jų dalyvavimas užtikrina dalyvaujamąsias demokratijos reikalavimų laikymąsi, kartu jie perteikia asmenų, kasdien vystančių verslą, gaminančių, besiverčiančių žemės ūkiu, žinias ir gebėjimus. Dėl to nevalstybiniai subjektai turi dalyvauti rengiant preliminarįsias valstybines ir regionų programas (PVP ir PRP) ir būti laikomi visateisiais vystymosi dalyviais, gauti valstybės paramą vystymuisi ir naudotis Kotonu susitarimo nuostatomis dėl paramos pajėgumams didinti. Reikia dar kartą atidžiai perskaityti Komiteto nuomonės 1497/2005 3 skyrių, kuriame kalbama apie tai, kad organizuota pilietinė visuomenė turi turėti aiškia, galbūt net institucinę struktūrą (platformą, tinklus, komitetą ir pan.) tam, kad įgytų diskusijoms ir kryptims nustatyti reikalingą laiko ir vietos vienovę. **Afrikai sektinu pavyzdžiu gali būti Pilietinės visuomenės patariamoji taryba, įsteigta 2007 m. gruodžio mėn. sudarius**

2008 m. rugsėjo 18 d., Briuselis

CARIFORUM valstybių ir ES ekonominės partnerystės susitarimą (žr. kovo 4–6 d. Briuselyje vykusio AKR ir ES 25-ojo ekonominių ir socialinių subjektų atstovų susitikimo baigiamąją deklaraciją „Geresnė partnerystė geresniam vystymuisi“). EESRK vykdydamas įgaliojimus, kurie jam buvo suteikti Kotonu susitarimu, įsteigė EESRK AKR ir ES stebėsenos komitetą. Tokiu būdu jis atliko svarbų vaidmenį koordinuojant, rengiant bendrus svarstymus ir buriant į tinklus organizuotą pilietinę visuomenę.

7.9 Geras valdymas

Geras valdymas lemia investuotojų pasitikėjimą. Vien dėl šios priežasties jis svarbus Afrikos vystymuisi. Dėl to demokratinio valdymo skatinimas yra vienas pagrindinių Europos ir Afrikos partnerystės dialogo aspektų. Valdymas turi būti vertinamas kaip visuma; jam turi būti priskiriama pagarba žmogaus ir darbuotojo teisėms, įskaitant profesinių sąjungų laisvę, darbo normas ir teisinę valstybę, institucijų ir valstybės aparato stiprinimas, kadangi pastarojo silpnumas ir nepakankamas pajėgumas dažnai trukdo įgyvendinti bendradarbiavimo priemones, pilietinės visuomenės dalyvavimas tikroje dalyvaujamojoje demokratijoje ir kova su korupcija. Kalbant apie pastarąjį aspektą, **ES ir valstybės narės turi nustatyti reikalavimus partnerystėms ir skirti finansinę paramą atsižvelgiant į tai, kaip ji panaudojama**. Iš tiesų iš kasmet teikiamos šimto milijardų dolerių paramos trisdešimt milijardų „išgaruoja“⁽¹⁴⁾ (žr. 3.6.1.5 straipsnį ir 7.2.1.3 straipsnio paskutinę įtrauką).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁴⁾ „Afrikos ekonominis vystymasis“, 2007 m. rugsėjo 27 d. Jungtinių Tautų prekybos ir vystymosi konferencijos pranešimas. Pokalbis su Prancūzijos vyriausybės valstybės sekretoriumi frankofonijai, laikraštis „Le Monde“, 2008 m. sausio 16 d.